

2.5.24 Procento

Předpoklady: 020301

Procento - slovo, se kterým se setkáváme neustále. Co znamená, že se cena televize z 4900 sníží o 20 % ?

Jedno procento z daného celku je jedna setina z tohoto celku (1% z celku je $\frac{1}{100}$ z celku čili 0,01 z celku). Celek velmi často označuje slovem základ.

Př. 1: Vypočti 1 % z

a) 500,   b) 1258,   c) 12540,   d) 30,   e) 4,3,   f) 0,7.

a) 1 % z 500 je $500:100 = 5$.

b) 1 % z 1258 je $1258:100 = 12,58$.

c) 1 % z 12540 je $12540:100 = 125,4$.

d) 1 % z 30 je $30:100 = 0,3$.

e) 1 % z 4,3 je $4,3:100 = 0,043$.

f) 1 % z 0,7 je $0,7:100 = 0,007$.

Př. 2: Kolik % má celek?

Celek má 100 % (protože 1 % je setina celku).

Př. 3: U maturitních zkoušek uspělo 88 % žáků. Kolik procent žáků neuspělo?

$$100 - 88 = 12$$

Neuspělo 12 % žáků.

Př. 4: Otec rozdělil svůj majetek rovným dílem mezi svých pět synů. Kolik procent dostal každý z nich?

$$100 : 5 = 20$$

Každý z synů dostal 20 % otcova majetku.

Př. 5: Frantové a Markéta si rozdělili výhru ve sportce. Markéta dostala 40 % a oba kluci dostali stejně. Kolik procent dostal každý z Frantů?

$$100 - 40 = 60$$

$$60 : 2 = 30$$

Frantové dostali 30 % z výhry.

Př. 6: Všichni zaměstnanci umí alespoň jeden cizí jazyk. 63 % umí anglicky, 55 % umí německy. Kolik procent zaměstnanců umí oba jazyky? Kolik procent zaměstnanců umí jenom anglicky? Kolik procent zaměstnanců jenom německy?

$63 + 55 = 118$, zaměstnanců je pouze 100 % $\Rightarrow$ přebývá nám 18 % zaměstnanců, kteří umí oba jazyky a do součtu jsme je započítali dvakrát $\Rightarrow$

- 18 % zaměstnanců umí oba jazyky,
- $63 - 18 = 45 \Rightarrow 45$ % zaměstnanců umí pouze anglicky,
- $55 - 18 = 37 \Rightarrow 37$ % zaměstnanců umí pouze německy.

Př. 7: Nakresli na čtverečkovaný papír obrazec, na kterém půjde dobře znázorňovat procenta. Do obrazce vyznač:

- a) červeně 10 % celku,
- b) modře 40 % celku,
- c) zeleně 25 % celku,
- d) černě 8 % celku.

Nejvýhodnějším takovým obrazcem je čtverec 10 x 10 čtverečků, skládá se ze 100 čtverečků $\Rightarrow$ jeden čtvereček představuje jedno procento (setinu celého čtverce).

a) červeně 10 % celku

Vybarvíme deset čtverečků (jednu řádku, jeden sloupec), které představují desetinu celého čtverce.

b) modře 40 % celku

Vybarvíme čtyřicet čtverečků (čtyři řádky nebo čtyři sloupce), které představují čtyři desetiny (dvě pětiny) celého čtverce.

c) zeleně 25 % celku

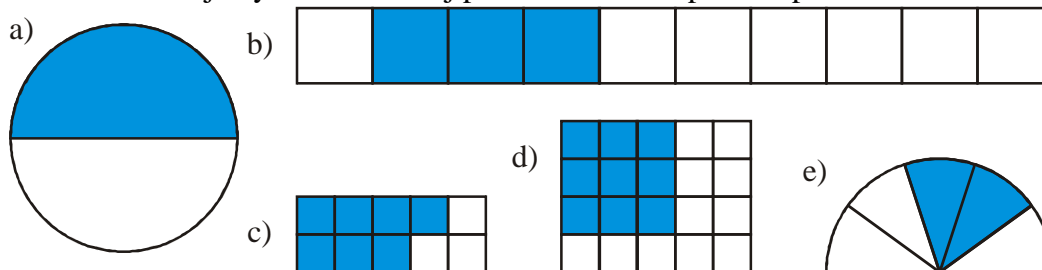
Vybarvíme dvacet pět čtverečků (dvě a půl řádky nebo sloupce, případně čtverec 5 x 5 čtverečků), které představují čtvrtinu celého čtverce.

d) černě 8 % celku

Vybarvíme osm čtverečků.

Pedagogická poznámka: Při kontrole se bavíme i o tom, jak efektivně potřebné počty čtverečků nakreslit a jakou část čtverce zabírají.

Př. 8: Jaká část celku je vybarvena? Udej pomocí zlomku i pomocí procent.

a) $\frac{1}{2}$, 50 %

b) $\frac{3}{10}$, 30 %

c) $\frac{7}{10}$, 70 %

d) $\frac{9}{25}$, 36 %

e) $\frac{2}{5}$, 40 %

Př. 9: Vyjádři v procentech následující části celku:

- a) $\frac{1}{2}$ b) $\frac{1}{5}$ c) $\frac{1}{20}$ d) $\frac{9}{10}$ e) $\frac{3}{4}$ f) $\frac{2}{5}$
g) $\frac{5}{8}$ h) $\frac{2}{3}$ i) $\frac{5}{6}$

a) $\frac{1}{2} = \frac{50}{100}, 50 \%$

b) $\frac{1}{5} = \frac{2}{10}, 20 \%$

c) $\frac{1}{20} = \frac{5}{100}, 5 \%$

d) $\frac{9}{10}, 90 \%$

e) $\frac{3}{4} = 3 \cdot \frac{1}{4}, 75 \%$

f) $\frac{2}{5} = \frac{4}{10}, 40 \%$

g) $\frac{5}{8}, 62,5 \%$

h) $\frac{2}{3}$, pouze přibližný výsledek 67 %

$5 : 8 = 0,625$

$2 : 3 = 0,66..$

$$\begin{array}{r} 50 \\ 20 \\ 40 \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 20 \\ 20 \\ \dots \end{array}$$

i) $\frac{5}{6}$, pouze přibližný výsledek 83 %

$5 : 6 = 0,83...$

$$\begin{array}{r} 50 \\ 20 \\ 20 \\ \dots \end{array}$$

Př. 10: Vypočti:

- a) 5 % z 300,   b) 15 % z 2500,   c) 85 % z 20,   d) 37 % z 2000.

a) 5 % z 300

1 % ... $300 : 100 = 3$

5 % ... $5 \cdot 3 = 15$

b) 15 % z 2500

1 % ... $2500 : 100 = 25$

15 % ... $15 \cdot 25 = 375$

c) 85 % z 20

1 % ... $20 : 100 = 0,2$

85 % ... $85 \cdot 0,2 = 17$

d) 37 % z 2000

1 % ... $2000 : 100 = 20$

37 % ... $37 \cdot 20 = 740$

Pedagogická poznámka: U předchozího příkladu se objevují vzácné problémy. Stačí se však zeptat kolik je jedno procento.

Př. 11: Doplně tabulku.

základ	část základu vyjádřena		
	zlomkem	procenty	
200 Kč		1 %	2 Kč
1000		25 %	
8 pokusů	$\frac{3}{4}$		
25 členů			6 členů
75 výrobků		16 %	
	$\frac{2}{5}$		84 sedadel
650 Kč		120 %	
300			510

základ	část základu vyjádřena		to, co doopravdy máme
	zlomkem	procenty	
200 Kč	$\frac{1}{100}$	1 %	2 Kč
1000	$\frac{25}{100} = \frac{1}{4}$	25 %	250
8 pokusů	$\frac{3}{4}$	75 %	6
25 členů	$\frac{24}{100} = \frac{6}{25}$	24 %	6 členů
75 výrobků	$\frac{16}{100} = \frac{4}{25}$	16 %	12 výrobků
210	$\frac{2}{5}$	40 %	84 sedadel
650 Kč	$\frac{120}{100} = \frac{12}{10} = \frac{6}{5}$	120 %	780 Kč
300	$\frac{170}{100} = \frac{17}{10}$	170 %	510

Shrnutí: Procento představuje jednu setinu základu (celku).